

Juhász Edit

AZ ISKOLAI OKTATÁS, NEVELÉS ALAPVETŐ NEHÉZSÉGEI

1. KI AZ ANALFABÉTA? KI A FUNKCIONÁLIS ANALFABÉTA?

Az UNESCO 1978 – as hivatalos megfogalmazása szerint:

„Írástudó az a személy, aki érthetően le tud írni és el tud olvasni egy hétköznapi, egyszerű, rövid közlést.”

„Írástudatlan az a személy, aki nem tud érthetően leírni és elolvasni egy hétköznapi, egyszerű, rövid közlést sem. „

„ Funkcionálisan írástudó az a személy, aki gyakorolni képes azokat a tevékenységeket, amelyekben az írásbeliségnek fontos szerepe van az adott csoportban és közösségben, valamint képes arra is, hogy az olvasás, írás, számolás segítségével előmozdítsa a saját, illetve a közössége fejlődését.”

Funkcionálisan írástudatlan az a személy, aki mindezekre nem képes.

2. MIRŐL ISMERHETŐ FEL A FUNKCIONÁLIS ANALFABÉTIZMUS? MIÉRT KELL ERRŐL BESZÉLNÜNK?

„ A beszéd – utazás, amelynek célja van, ezért az utat fel kell térképezni. Aki úgy kezdi, hogy nem tart sehová, általában oda is jut” /Dale Carnegie /

- Általános tévhit, hogy a funkcionális analfabéta nincs az írás – olvasás képességének birtokában. Ismeri a betűk hangokkal való összekapcsolását, de nem tudja helyesen használni.
- Elolvassa, hogyan kell például egy csekket kitölteni, tud írni, mégis hibásan tölti ki a szelvényt, akár helyesírás, akár értelmezés szempontjából.
- Jellemző a rendezetlen, csúnya, hibás írás.
- Motiváltság hiánya: „ Boldogulok az írás – olvasás nélkül is.”
- Félelem, eltitkolás, azoknak a helyzeteknek kerülése, amelyekből kiderülhet ez a hiányosság. /Rossz szemére, hallására hivatkozik. Szóban szeretne felelni. A néma olvasást választja./

A funkcionális analfabétizmus oka lehet társadalmi vagy családi háttérből fakadó.

- A szülők sincsenek az írás – olvasás képességének birtokában.
- Rossz, buta gyermeknek titulálják az iskolában, lemarad.
- A társadalomban egyre kevésbé van jelen az olvasás igénye. „Digitalizált” társadalomban élünk. A távirányító és a számítógép egere a „ legjobb barátunk”. Nem beszélgetünk.
- Iskolázottság hiánya, alulképzettség.
- A társadalomban betöltött munkakör. Mindennapi tevékenységeinknek nem része az írás, olvasás. Írásbeli képességeink „elsorvadnak”.
- Az iskolai oktatás struktúrájából fakadó ok a túlméretezett tananyag. Nincs idő a képességek, jártasságok és készségek fejlesztésére, elmélyítésére. Nem szerepel a tananyagban az önállóságra, öngondoskodásra való nevelés.

MIRE LENNE SZÜKSÉG?

- ÖSZTÖNZÉS
- MOTIVÁCIÓ
- LEHETŐSÉGEK
- ELHIVATOTTSÁG
- SZAKMAI FELKÉSZÜLTSG

3. AZ ITTENI TAPASZTALATOK SZERINT A FUNKCIONÁLIS ANALFABÉTIZMUS OKAI:

- Családi szocializáció.
- Az óvoda, iskola kimarad a gyermek életéből, pont a legfogékonyabb korban nem fejlesztik képességeit.
- Rendezetlen családi, anyagi helyzet.
- Kortárs csoportok negatív hatása. A „ könnyebb utat” választja..
- Állami gondozásban való nevelkedés.
- Etnikai kisebbséghez való tartozás. Nem a magyar az anyanyelve.
- A növendék kora, túlkorosság.
- Gyakori iskolaváltás.
- Az alapismeretek eltérő szintje.
- A motiváltság hiánya.
- Növendékeinkre jellemző, hogy nem jártak folyamatosan iskolába. Vagy bár hivatalosan jártak iskolába, iskolakerülők voltak. Netán egyáltalán nem jártak iskolába.
- Fejlettségi szintjük eltér.

Mindebből következik, hogy más, az általánostól eltérő tanítási stratégiát kell alkalmaznunk a célok, feladatok megvalósítása érdekében.

- Nem taníthatunk kizárólag a hagyományos iskolai módszerekkel.

ÁLTALÁNOS ISKOLA SZAKISKOLA ÉS SPECIÁLIS SZAKISKOLA
MÓDSZERTANI NAP ELŐADÁSAI
2007

- Fontos feladatunk a felzárkóztatás, a fejlettségi szint mérése.
- Speciális tankönyvek hiánya miatt – egyáltalán nincs ilyen a tankönyvpiaccon – egyéni tanmenetek alapján speciális feladatsorok összeállítása.
- A gyermek megismerése, elfogadása, lehetőségeink feltérképezése.
- Problémát jelent, hogy nincsenek speciális módszertani programok, nem tudunk erre irányuló továbbképzéseken részt venni. Saját intuíciónkra, tapasztalatainkra tudunk támaszkodni. Ki – ki egyéni módon önképzzi, fejleszti magát.
- Fontos saját munkánk kritikus, önképző szemlélése, időnként felülvizsgálata. Jó – e az, amit és ahogyan csinállok?
- Fontos a tapasztalatcsere, az építő jellegű kritika elfogadása, átgondolása. Nem szégyen elismerni, hogy nem vagyok hiba nélkül való.
- Fontos a közös gondolkodás, az együttműködés.
- Probléma továbbá, hogy kifejezetten a funkcionális analfabétizmus felszámolására irányuló általános stratégia nincs az intézetben. / A nevelő intézi a növendék minden ügyét./ Nem nevelünk önállóságra, öngondoskodásra.

4. A Sárga Falak Szakmai Program megfogalmazása alapján legfőbb pedagógiai eszközeink:

-ELFOGADÁS

-EMPÁTIA

-KÖVETKEZETESSÉG

-HITELESSÉG

Mit is jelent ez legelőször számunkra?

-Hogyan öltözködöm?

-Hogyan beszélek?

-Hogyan viselkedek?

-Mi az, amit magamtól és másoktól elvárok?

- Csak a tananyag által nevelek?

„Tudnunk kell, mire vagyunk képesek. Többek vagyunk a semminél, de nem vagyunk minden” / Pascal /

5. KONKRÉT PÉLDÁK, A LEGGYAKRABBAN ELHANGZÓ KÉRDÉSEK, SÓHAJOK

- Tanárnő! Ez most irodalom vagy nyelvtan óra?
- Most melyik füzetet vegyem elő?
- Miért kell nekem ezt tanulnom? Úgysem lesz rá szükségem soha!
- Eddig is megvoltam, ezután is megleszek az olvasás nélkül!

- Ezt is le kell írni a füzetbe? Szóról szóra kell megtanulnom?
- Most ezt hová kell írnom?
- Nem értem a feladatot! Mit kell rá válaszolni?
- Melyik a kérdőjel?
- Hogyan kell írni a „p”- betűt? Fölfelé vagy lefelé húzzam a szárát?
- Hányadik oldal? Azt hogy írják?
- Miért nem jó úgy, ahogy én olvasom?
- Mire jók nekem a szófajok?
- Mi az a toldalék?
- Hogy jön ide a történelem?
- Az író és a szerző ugyanaz?
- Miért kell ennyit írni?
- Nem mindegy, hogy -t / -tt ?
- Nem mindegy, hogy -o / -ó ?
- Mi közöm van nekem ahhoz, hogy hogyan éltek régen?
- Mi közöm van nekem ahhoz, hogy hogyan élnek más országokban?

Mire lehet következtetni ezekből a kérdésekből?

- Buta?
- Tanulatlan?
- Szórakozik velem?
- Nevetséges?
- Engem akar nevetségessé tenni?
- Ki akar játszani?
- Nem képes rá?

- Nem látja át az alapvető összefüggéseket.
- Nem tud fogalmakban gondolkodni.
- Nem érti a kérdést, a feladatot.
- Nincs tisztában a szavak értelmével, jelentésével.
- Nem tudja megkülönböztetni az azonos, hasonló vagy rokon értelmű szavakat, kifejezéseket. Nem ismeri fel azok hasonlóságait, árnyalatnyi különbségeit.
- Bizonytalan az íráshasználata.
- Nem érti, hogy a helytelen írás vagy kiejtés egy más értelmű szót eredményez.
- Motiválatlan, nem érti, miért van minderre a tudásra szüksége. Nem tud azonosulni a feladattal.
- Nem ismeri fel a különbségeket, hasonlóságokat.
- Alapvető jeleket, jelrendszereket nem ismer.
- Nem tudja ismereteit, tudását a mindennapok szolgálatába állítani.
- Nem önálló a munkavégzésben, tanulásban.
- Nincs önbizalma, kishitű.
- Azt fogadja el, ami érzékszerveivel felfogható, önmaga számára hasznosnak ítél, beilleszthető mindennapi világába, tevékenységeibe.

6. ÖSSZEGEZVE TEHÁT ÁLTALÁNOS PROBLÉMÁINK, AMIVEL MINDEN ESETBEN LEGELŐSZÖR SZEMBETALÁLKOZUNK:

- Motiválatlanság,
- iskolázatlanság,
- lemaradás,
- magatartási zavarok,
- erős szembenállás az iskolarendszerű oktatás formájával, szabályaival,
- kudarcélmények,
- szégyenérzet,
- önbizalom hiánya,
- szabályok elfogadtatásának nehézségei,
- hiányos alapismeretek,
- szegényes szókincs,
- túlkorosság.

7. ÁLTALÁNOS MÓDSZEREINK:

- Hétköznapi példák, egyszerű, tiszta, világos beszéd.
- Az elvárások következetes, pontos, érthető megfogalmazása.
- Gyakoroltatás, gyakorlás.
- Folyamatos ismétlés, rendszerességre nevelés.
- Az írásbeliség fontosságának hangsúlyozása, elfogadtatása.
- Hangoztatás, hangos olvasás, tollbamondás. A szégyenérzet leküzdése.
- Minél több érzékszervet igénybe vevő munka.
- Tanítsuk meg a gyermekeinket tanulni! Dolgozatok kérdéseinek közös értelmezése.
- A különböző tanulási stratégiák megismertetése, bemutatása.
- A rossz beidegződések folyamatos javítása.
- A tanulás megszerettetése sok biztatással, dicsérettel.
- Az általános érvényű dolgok, összefüggések bemutatása személyes példákon keresztül.
- Önálló vélemény kialakítására való ösztönzés.
- Sikerélményhez való juttatás.
- Játék, játékosság, oldott légkörben.
- Az önbizalom megerősítése.
- „Ha hiszel magadban, minden valósággá válik.” /Weöres Sándor /

8. HOSSZÚTÁVÚ MEGOLDÁST JELENTHET:

- Speciális tankönyvek, módszerek kidolgozása.
- Szakképzés, utógondozás.
- Összefogás, együttműködés az intézet minden nevelési színterén.
- Külső kapcsolatok kiépítése, módszereink, tapasztalataink megismertetése a „külvilággal”.
- Hosszútávú stratégia kidolgozása.
- És végül, de nem utolsó sorban szakmai programunk záró gondolatát idézve:

„...ELŐSZÖR MEGÉRTENI, AZUTÁN NEVELNI...!” /Mooór/

9. ZÁRÓ GONDOLATOK:

„ Szegények közt az a legszegényebb, aki elkótyavetyéli szárnyait, mielőtt megtudná, hogy egyáltalán volt neki, ha nem is repülés céljából, inkább azért, mert akinek szárnya van, csak az maradhat hűségből a földön.” / Ancsel Éva /

Szabóné Nyári Erzsébet

Követelmények a matematika és fizika tanításában

I.

A mi iskolánkban a fizika tantárgy 7. és 8. osztályban jelenik meg önálló, új tantárgyként, heti 2 órában. Az általános iskolai tananyagot a mozgás sajátosságaival, magyarázatával, törvényeivel kezdjük, s erre épül az erő, energia, a részecskék mozgása, az elektromosság jelensége. Lényeges, hogy olyan ismereteket tanuljunk, amelyek egyéb természettudományos tárgyak (biológia, kémia, földrajz) megértéséhez is szükségesek. De a tanulás során kapcsolódunk a történelemhez, fizikatörténeti ismeretek, tudósok tevékenységének megismerésével.

A tanítás-tanulás során nagy jelentősége van a mindennapi életben szerzett tapasztalatoknak, egyszerű, kézzelfogható kísérleteknek, megfigyeléseknek. Célom, hogy minimális elmélet, szabály megtanulása mellett, a megértés és az alkalmazhatóság legyen a fontos. Fel kell kelteni a tanulók érdeklődését a természet jelenségei, folyamatai iránt, kialakítani és fejleszteni a megismerést és értelmezést segítő ok-okozati tényezőket feltáró képességeket.

II.

A hivatalosan kiadott tantervek szerint a matematika tanításának főbb célkitűzései:

1. A matematikatanítás célja és ennek kapcsán feladata: megismertetni a tanulókat az őket körülvevő konkrét környezet mennyiségi és térbeli viszonyaival, megalapozni a korszerű, alkalmazásra képes matematikai műveltségüket, fejleszteni a gondolkodásukat, az életkornak megfelelő szinten biztosítani a többi tantárgy tanulásához, a mindennapok gyakorlatához szükséges matematikai ismereteket és eszközöket.
2. A matematikával való foglalkozás fejlessze a tapasztalatból kiinduló önálló ismeretszerzést, alakítsa ki az önálló gondolkodás igényét, ismertesse meg a problémamegoldás örömeit és szolgálja a pozitív személyiségjegyek kialakulását.
3. Törekedni kell a tanulók pozitív motiváltságának biztosítására, önállóságának fejlesztésére, a pontos és kitartó munkára való nevelésre, a reális önbizalom, az akaraterő, az igényes kommunikáció kialakítására, a gondolatok érvekkel való alátámasztásának fejlesztésére.

A célok elérése érdekében a tananyagot fokozatosan egymásra építjük és folyamatos ismétléssel kezdve egészítjük ki újabb, nehezebb ismeretekkel. Minden évfolyamban fontos a szöveges feladatok megoldása, a műveletek sorrendjének begyakorlása, ami a szövegértést, problémamegoldást, logikus gondolkodást igényli és segíti.

A mi iskolánk eredményességét két tényező hátráltatja. Az egyik, hogy milyen tudással érkeznek hozzánk a tanulók, a másik, hogy melyik évfolyamba. 5-6. osztályban még pótolhatóak a hiányzó ismeretek, de nagyobb a baj a 7-8. osztályba kerülőkkel. Itt akármennyi ismétlés, gyakorlás sem pótolhatja a kimaradt tudást. Pillanatnyilag úgy látszhat, hogy sikerül, de rövid idő kihagyás is előhozza újra a problémát. Utalnék pl. a mostani asztalos tanulók közül egy-kettőre, hogy hiába a sok pótlás, gyakorlás az iskolában és a csoportban is, a hiányos tudás hiányos maradt. Ebben a munkában sokat segíthet a csoport nevelője, de a csoporttársak is, ha gyakoroltatják a gyereket az alpműveletek végzésével, a napi tananyaggal.

Szerencsésebb az a gyerek, aki több iskolai osztályt végez el nálunk, mert lehetősége van a fokozatos felzárkózásra, alapos ismereteket szerezhethet, így több lehetősége van bármilyen tanfolyam, szakma elvégzésére. Például hoznám fel a most végzett nyolcadikosok közül Jakab Gyurit, aki a 6. osztályt kezdte nálunk, igen gyenge tudással. Többször gondolkodtunk azon, mi lenne a jobb, ha korrekciós osztályba járna, vagy maradjon a normál tantervű osztályban. De jól döntöttünk, mert szorgalommal, rengeteg tanári, nevelői segítséggel végig tudta járni és jó eredménnyel el is végezte az általános iskolát. Neki, nélkülünk nem lett volna lehetősége erre az eredményre.

A matematika alkalmazott tudomány. Az élet minden területén találkozunk számokkal, mennyiségekkel; mérhető és kiszámítható dolgokkal. Fontos, hogy a tanulóink használható tudást szerezzenek, felismerjék a problémákat és logikusan gondolkodva megoldásokat találjanak.

III.

Nagyon fontos a motiválás! Több, mint 3 évtizedes tanítás után úgy érzem, minden gyereknél az első, legfontosabb célom az kell legyen, hogy a gyerek engem elfogadjon. Még ne a matematikát, fizikát, irodalmat, stb. szeresse meg, hanem azt a felnőttet, aki nap, mint nap kiáll eléje, munkára fogja, sokszor akarata ellenére. Ha látja, érzi azt, hogy normális gyerekként kezelem – nem a megbüntetett javítósként – , hogy nem nézem le a tudatlanságáért, pedig tudnia kellene; apró kis dolgokért megdicsérem, könnyű feladatokért, egy-két szorgalmi feladatért is kaphat ötöst, kis ötöst, dicséretet, akarni fog, dolgozik. Boldogan csinálja a feladatokat, mert sikerélménye van, lehet, hogy életében először! A gyerek itt még nem a matematikát, fizikát, stb. szereti, hanem engem, mert „én, olyan rendes vagyok”. Egy hónap múlva már el is felejtja az ötöst, a dicséretet, de dolgozik, az én kedvemért. Ha rossz valami? Majd megtanulod, látod, milyen ügyes voltál az elején!

Nem az a célom, hogy kiválóak legyenek, azt már máshol elrontották náluk. Lehet, hogy csak 3-as szintre kap néha 5-öst. De! akar és szeret tanulni, mert van sikerélménye. Ezeknél a gyerekeknél ez sokkal fontosabb, mint a kiváló tárgyi tudás. Az ő tudásuknak, adottságaiknak megfelelő követelményeket kell összhangba hozni a hivatalosan kiadott követelményekkel. Lesz, ahol csak az alapszintet lehet megtanítani, de másik anyagrésznél az emeltet is. Lehet differenciálni, önállóan dolgoztatni, de jutalomért! Azért hajlandó kínlódni, csak úgy! nem igazán.

Egy Marie Curie idézettel zárnám:

„Hinnünk kell, hogy tehetségesek vagyunk valamiben,
és hogy ezt a valamit bármi áron el kell érnünk.”

Jerminé Nagy Mária
Tanítás-tanulási folyamat az alsó osztályokban

„Én azt hiszem, annál nincs nagyobb öröm, mint valakit megtanítani valamire, amit nem tud.”
(Móricz Zsigmond)

Demográfiai adatok szerint a 2005 körüli években a szülések 60%-a a népesség legalsó, legkisebb jövedelmű családjaiban történt, ami azt jelenti, hogy a XXI. század második felében a közoktatásban tanuló gyerekek nagyjából 60%-a folyamatosan hátrányos helyzetű lesz.

A gyerekek hátrányát növelő tényezők még:

- lakóhelyi település hátránya (vidéken, kistelepülésen korlátozott infrastruktúra, munkanélküliség)

- szülők alacsonyszintű iskolázottsága (beszűkült értékrend)

- fogyatékoság

A gyerekek számára az iskola sem jelenti az esélyegyenlőség lehetőségét. A tanulók tanulmányi teljesítményét jelentősen befolyásolja, hogy mennyire tud alkalmazkodni ahhoz a szabályrendszerhez, amelyet az iskola meghatároz számára. Van aki könnyen, gyorsan, van, aki lassan és van aki egyáltalán nem tud alkalmazkodni az egységes szabályokhoz.

Kik járnak intézetünk alsó tagozatába?

- azok a gyerekek akik nem végezték el az alsó osztályokat

- azok a gyerekek, akik analfabéták (esetleg még 4 osztályról bizonyítványuk is van)

- azok a gyerekek, akiknek megvan 4 osztályról a bizonyítvány, de felzárkóztató jelleggel év közben kerülnek vissza, mert a kollégák alapvető hiányosságokat fedeztek fel.

Érdekes, hogy az utóbbi időben egyre kevesebb érdemleges bizonyítványt tudok kiállítani. Na nem azért, mert nincs analfabéta vagy korához képest lemaradott gyerek. Nagyon sok gyerek úgy érkezik hozzánk, hogy megvan az alsó osztályokból a bizonyítványuk, sőt nemegyszer a felsőbb osztályokból is, mégis analfabéta vagy nagyon alacsony szinten képzett.

Nagyon fontos az általános iskola alapozó szakaszában a minőség javítása.

Az iskolában a pedagógiai munka megalapozása az alsó tagozatban kezdődik.

Az értő olvasás, írás, olvasás, számolás, problémamegoldó gondolkodás, a kommunikáció alapozása ekkor történik.

Ezért nagyon fontos, hogy jusson elég idő a gyakorlásra, begyakorlásra. Az értő olvasás hiányának következménye, hogy csökken a tanulók a tanulással kapcsolatos motivációja, mert nem fog együttműködni, rövid időn belül pedig magatartási problémák merülhetnek fel.

Az alternatív pedagógiák számos esélynövelő, hátránykompenzáló pedagógiai programot kínálnak.

Mi az egyéni igényekre lebontva a hangoztató- elemző- szótagoló írás, olvasástanítási módszert választottuk, beleépítve a dyslexiás gyerekeket fejlesztő metódusokat is.

Az első elengedhetetlen feladat a beérkező, beiskolázott fiúk megismerése, megfigyelése. Ezek az első tapasztalatok alapozzák meg a konkrét feladatunkat, honnan kezdjük az építkezést, fejlesztést.

Az első 1-2 hét a beszoktatás ideje.

Az alapozó időszak célja a gyerekek ismereteinek, képességeinek megismerése, megfigyelése. Az analfabétaként érkező gyerekeknél nem ritka, hogy az óvodai követelményekkel sincsenek tisztában. Addig nem kezdhetjük el a munkát, amíg ezeket a hiányosságokat nem pótoljuk be. Különösen a megfigyelésre teszem a hangsúlyt.

A különböző eseményképek, tankönyvi képek lehetőséget nyújtanak arra, hogy a tanulók elbeszéléseiből, spontán beszédtevékenységéről képet kapjunk, kinek milyen a szókinccse, milyen a kifejezőkészsége.

Van-e beszédhibája?

Vannak-e hangcserék, torzítások?

Milyen a beszédtempója?

Az írástanulás kezdeti szakaszában a következő képességeket kell fejlesztenünk:

- formafelismerés, formaemlékezet
- vizuális emlékezet
- vizuális érzékelés, észlelés
- figyelem
- térben való tájékozódás, irányok közötti biztos eligazodás (jobb , bal, fenn, lenn, között , alá, fölé stb.)
- .- megfelelő írószertartás, -használat, füzettartás
- laza csuklómozgás beidegződése
- folyamatos kézcsúsztatás gyakorlása
- lendületes vonalvezetés
- írófelületen való tájékozódás

Ez ugyanolyan időszak, mint az általános iskolában, de még mélyebbre kell ásni az alapvető hiányosságok miatt. Itt be kell pótolni mindazt, amit az ép érzékszervekkel rendelkező társaik már a spontán , szociális tanulás folyamatában észrevétlenül sajátítottak el.

Év elején egyik legfőbb feladatunk a finommotorika, a grafomotorika, a téri-testi tájékozódás, a vizuális képességek megfigyelése a tanulóknál:

- Mennyire használja koordináltan a kezét?
- Milyen a ceruzafogása?
- Hogyan gazdálkodik a papíron lévő hellyel?
- Milyen a vonalvezetése?
- Ismeri-e a testrészeit?
- Megérti-e az utasításokat?
- Helyesen differenciálja-e az irányokat?
- Jól állapítja-e meg az irányokat önmagához képest?
- Konzekvensen tartja-e a balról jobbra haladást?

- Érti-e az oszlop, sor fogalmát?
- Megfelelően értelmezi, alkalmazza-e a névutókat?
- Képes-e folyamatosan vezetni a ceruzát?

A szem – kéz koordináció fejlesztéséhez alkalmazzuk:

- különböző alakok vagy nyomatok színezése
- ollóval meghatározott alakok kivágása.

Ezek a megfigyelési módszerek 1-4 évfolyamig feltétlenül szükségesek.

Időben elosztva analfabétáknál lehet 2-3 hét, a magasabb osztályt végzeteknél 2-3 nap is elegendő lehet.

Az írás- olvasástanítás speciális módszerekkel folyik.

Meixner Ildikó: Játékház képes olvasókönyvét és munkafüzetét, Adorján Katalin szerkesztésében Meixner- módszerekkel összeállított Gyakorlóanyag című munkafüzeteit használjuk kiegészítő anyagként, amelyek dyslexiás gyerekeknek készültek.

Ezeket a könyveket nagyszerűen lehet használni mind az 1. osztályban a betűfelismerés, szótagolás, a képolvasás tanulásához, mind a 4. osztályban a nyelvtani szabályok elsajátíttatásánál.

Tapasztalataim azt mutatják, hogy nem szabad és nem is lehet kihagyni a tanításban azokat a metodikákat, amelyeket a 6-10 éveseknél is használunk.

Az itt tanuló 15-19 éves fiúknál ezek kimaradtak (dicséret, pirospon, meseolvasás), amiket a hatékony munka érdekében nekünk kell bepótolni.

Az első időszakban talán mosolyognak a dicséretre a fiúk, de később már igényüket fejezik ki iránta:”Nem kapok most szívecskét?”

A tanításnak több érzékszervre hatónak kell lennie. Láttatni, hallatni, átformálni, elnevezni a betűket, hangokat, fogalmakat, szabályokat.

A tudást készségi szintre kell emelni. Nálunk nem a mennyiség a fontos. Minimum szintet tanítunk és sok időt fordítunk a begyakoroltatásra, a képességek fejlesztésére.

Az első osztály anyagát nem lehet készségi szintre megtanítani egy ciklus alatt, (nálunk ez 5 hónap) ezért ezt az időszakot kitöltük 10 hónappal, tehát egy kinti tanévre.

Hogyan tudjuk megvalósítani, megtanítani az eltervezett tananyagot?

Kulcsszó a motiváltság.

Hogyan lehet ezeket az alulképzett, sok esetben fogyatékos fiúkat motiválni?

A tanítás-tanulás folyamata a tanító és a tanuló együttes munkája.

A közös munkának egyik elengedhetetlen feltétele a tanuló motiváltsága.

A motiváció olyan késztetés, amely elvet minden kényszert.

Módszere a légkörteremtés. Csakis barátságos, megnyugtató, kellemes légkör megteremtésével kelthetjük fel a tanulók érdeklődését.

Fontos szerepe van a pozitív értékelésnek. Illetve csak olyan értékelést szabad alkalmazni aminek a kimenetele fejlesztőleg hat. Az apró teljesítményeket is értékelni kell, minden alkalmat meg kell ragadni a tanulók dicséretére. Ez önbizalmat ad és motiváló erővel ható tényező.

Igen ám, de ebbe az iskolába nem önszántából kerülnek a tanulók. A kényszerrel átlépve (mert az adott), mégiscsak rá kell vezetni a tudás hasznára. A személyes szimpátiát bevetve, apró célokra rávilágítva motiválunk.

„ Tudj egy levelet megírni, elolvasni! Tudd elolvasni a helységtáblákat! Szerezhess jogosítványt! „

Az eredményesség első feltétele, hogy feladjuk a képességek megváltozhatatlanságáról szóló álláspontot.

Az eredményes képességfejlesztés jegyei:

- minden tanuló képességeinek megfelelő tempóban haladjon
- minden tanuló jusson el képességei maximumához
- a tanulót soha ne mentsük fel az érdemi, az egyéni erőfeszítést igénylő feladat alól
- a képességhierarchiának megfelelően gyakoroltassuk mind az elemi, mind az összetett feladatot
- ne minősítsünk időnek előtte

Céljaink pontos megvalósításához szükséges, hogy a gyakorlatban, a magyar nyelv tanítása során saját tanítványaink körében sajátítsuk el a hatékony tanuló megismerési technikákat és az általuk fejleszthető egyéb kompetenciák (érzelmi, szociális) fejlettségi szinteket.

E tevékenység tervezéséhez szükséges az együttműködésre építő differenciált fejlesztési és tanulásirányítási technikák elsajátítása a gyakorlatban.

Ezért célul tűztük ki, hogy továbbképzéseket szervezünk, vagy továbbképzéseken vennénk részt, ahol a résztvevők saját élményű tanulás útján és a tanítási gyakorlatukban kipróbálhatják az együttműködésre épülő differenciált tanórák szervezését, majd horizontális tanulás keretében átadják tapasztalataikat egymásnak.

Kocznár Gáborné

A fejleszthetőség korlátai és annak okai a matematika tanításában

A bevezetőben elhangzott általános értelmezések (analfabétizmus, funkcionális analfabétizmus) a matematikánál felerősödve jelentkeznek, alapvetően behatárolva az elsajátítható ismereteket. Ugyanis ez és bizonyos alapkészségek, képességek hiánya vagy fejletlensége a jelek, jelrendszerek felismerésénél, írásánál is gondot jelent.

Beszéddel meg lehet ezeket jeleníteni, de kiváltani, helyettesíteni nem! A szóbeliség a matematikánál a „hogyan” és a „miért” kategóriába tartozik, vagyis értelmezést, elvonatkoztatást feltételez.

LEGFONTOSABB ALAPKÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK HIÁNYA, FEJLETLENSÉGE

- mozgáskoordináció, finom mozgások

Meghatározza a ceruzafogást, a vonalvezetést és az írásképet.

Sokszor szembesülünk a sokat mozgó, nagy mozgásigényű gyerek esetével. Azonban ez nem jelenti azt, hogy ennek a gyerekeknek jó, koordinált a mozgása, részmozgásai megfelelően fejlődtek.

Ha kicsi korában nem játszottak vele, mozgástere, eszközhasználata beszűkült, elmaradt a kortársaira jellemző mozgásszinttől.

Közösségbe kerülésekor gyorsan besorolták az ügyetlen kategóriába. Kialakultak a gátlásai, ezzel a fejlődési üteme lelassult, vagy megrekedt egy szinten.

- síkbeli, térbeli tájékozódás hiánya

Természetes közegben a gyerek tisztában van azzal hogy az ég fent van, a föld pedig lent, melyik sarkon kell befordulnia ha haza akar menni, hiszen ezeket begyakorolta, automatizmussá vált. Valószínű azonban, ha el kellene mondania merre kell menni, nem tudná.

Ha ebből a természetes közegből kiemeljük, és egy füzet vagy könyv lapján kellene elhelyezni vagy kikeresni valamit, csak részben, vagy egyáltalán nem képes rá. Mozgásához nem kapcsolódott fogalmi rögzítés.

- formafelismerés

Az írásbeliség, a „leolvasás” alapvető feltétele a síkbeli formák felismerése, rögzülése, helyes alkalmazása.

A matematikánál nehezíti a megértést és az alkalmazást a formák speciális jelek, jelrendszerekké történő átalakulása és az ezekhez kapcsolódó fogalmak specifikus megjelenése. Ezek rögzítése állandó problémát jelent.

- Perifériás látás beszűkülése

Meghatározza az egyidejűleg áttekinthető síkbeli, térbeli formák, jelek észlelését. Ez normál fejlődés, fejlesztés esetén folyamatosan szélesedik, az „egymásutániságból” „egymásmellettiség” lesz, egységként tudja kezelni a részekből felépülő rendszereket. Ha

ez a fejlődési folyamat valahol megszakad, vagy a nem funkcionálisan gyakorolt képesség visszafejlődik ezek a jelrendszerek ismét „kusza” halmazzá válnak.

- Belső hallás kialakulatlansága, sorvadása

A gondolkodás, a megértés és a nonverbális kifejezés észlelésének, kontrollálásának, rögzítésének első megjelenítése.

Kialakulása, „alkalmazása” életkorhoz, fejlődési folyamathoz, fejlettségi szinthez kötődik.

- Szókincs – beszédképesség

Jellemző a beszűkült verbális kifejezőmód a megkülönböztetés szükségessége esetén. Hasonló dolgok azonos fogalmi megjelenítése rögzült, nehezen vált a pontos megjelölésre. Nehezen tanul új fogalmat, és köt jelekhez meghatározást.

A fentiekben kiemelt készségek, képességek tanulhatóak, alakíthatóak, de csak akkor fognak megfelelő szinten működni, ha ez a fejlesztés adott életkortól folyamatosan jelen van a gyerek életében. Ha ez a folyamat megszakad, vagy a legfogékonyabb életkorban rendszertelenül működik, a gyerek egy bizonyos szinten megreked, vagy visszafejlődik. Nagyon jól tudjuk, hogy a növendékeink ebbe a helyzetbe kerültek, egyénekenként különböző fejlettségi szinteket mutatva, de jelentősen elmaradva kortársaiktól.

Mindezek alapján a kreativitás, a problémamegoldás, logikus gondolkodás kialakítása szinte lehetetlen feladat elé állíthatja a gyermeket, állandó kudarcélmény megélés mellett. Ezért az ismeretek átadásakor a hangsúly a számukra felfogható, alkalmazható tananyag megválasztásán van.

A NÖVENDÉKEINK BEKERÜLÉSKORI ÁLLAPOTÁNAK

OKAI	és ennek	KÖVETKEZMÉNYEI
- Ingerszegény, vegetatív környezet		Intellektuális fejlődés lelassulása, Visszamaradása
- Közösség hiánya		Nincs viszonyító, kortárs kontroll csoport
- Közösség megkülönböztető, kirekesztő		Gátlások kialakulása, Énkép, önértékelés Torzulása
- Pozitív megerősítés hiánya		Motiváció hiánya, nehezebb elfogadás, „miért”, „minek” kérdések
- Negatív kortárs csoport		Értékek degradálása, értékítélet ferdülése

Juhász Attila

A történelemtanításról

A NAT és a helyi tantervek

Az alaptanterv a tartalmi szabályozás elengedhetetlen részének tekinti, hogy az iskolák maguk határozzanak a különböző tantervi változatok, tankönyvek és más taneszközök alkalmazásáról, illetve készítéséről, s biztosítja a feltételeket a pedagógiai programok és a helyi tantervek kidolgozásához. Mit tartalmazzon a helyi tanterv, mely a pedagógiai programrészeként is értelmezhető? Az egyes évfolyamokon tanított kötelező és választható tantárgyakat, azok óraszámait, fő témaköreit és követelményeit, a magasabb évfolyamba lépés feltételeit, az ellenőrzés és a minősítés tartalmi és formai követelményeit, a differenciálás módjait, az alkalmazandó tankönyveket és más taneszközökre vonatkozó döntéseket. Ezekhez kapcsolódnak az egyes évfolyamok tantárgyainak programjai. Először az iskolai tanítás-tanulás globális (átfogó) tervét kell elkészíteni. Az intézményi pedagógiai program céljaiból kell kiindulni. Mérlegelni kell, hogy a helyi igényektől és lehetőségektől függően hová kívánjuk eljuttatni a tanulókat, s ehhez milyen ismeretekre, készségekre, attitűdökre és magatartásformákra van szükség. Ettől függ, hogy milyen iskola-szerkezetben célszerű a munkát folytatni, valamint az is, hogy milyen belső tagolást tervezünk (pl. a tehetségesebbeknek és a felzárkóztatásra szorulóknak).

A megfelelő döntéshez azonban itt is sok mindent figyelembe kell venni

- az alaptanterv és a kerettanterv előírásait
- az iskola sajátos célkitűzéseit
- a jelenleg tanított tantárgyakat és azok óraarányait
- a tanulók összetételét
- a nevelőtestület tagjainak szakképesítését
- az iskola felszereltségét, befogadó kapacitását
- a szükséges személyi, anyagi, elhelyezési feltételeket
- a tárgyi feltételek (terem, eszközök, anyagok stb.) biztosításának perspektíváit

A történelem részterület témái:

Őskor, ókor, középkor: ősi társadalmak, ókori keleti civilizációk, a zsidó vallás és a Biblia, az ókori görögök, az ókori Róma, a keresztény és az Újszövetség, a kora középkor (V-X. század), az érett középkor (X-XIII. század) és a késő középkor (XIV – XV. Század), a magyarság születése, az Árpád-házi királyok, az Anjouk, Luxemburgi Zsigmond, a Hunyadiak és a Jagellók kor.

Újkor: kora újkor (XVI-XVII. század), Magyarország a kora újkorban, a polgári átalakulás kora, a nemzetállamok és az imperializmus kora, az első világháborútól a nagy világgazdasági válsáig, a nagy világgazdasági válságtól a második világháború végéig. Magyarország újjászerveződése a Habsburg Birodalom keretei között, a polgárosodás kezdetei és kibontakozása Magyarországon, az első világháború és Magyarország, a Trianon utáni ország élete, Magyarország a nagy világgazdasági válságtól a második világháborús összeomlásig.

Jelenkor: a világ és Magyarország a második világháború után, a Kádár-korszak. (A korszakolások megítélésben lehetnek eltérések!)

Az éves anyagban a történelem részterületen belül a főtémák nagyjából azonos arányban szerepelnek. A magyar és egyetemes történelem arányai: az első főtémánál (őskor, ókor, középkor) 40-60 %, a többinél (újkor és jelenkor) 60 – 40 %. A korrekciós osztályok esetében ez utóbbi arány 70% -30 %-ra tehető.

Ilyen „egyszerű”. Lássuk, hogy az anyag megtanítása után, mi módon lehet a számonkérést megejteni. Az írásbeli vizsga segítségével a tanár inkább a vizsgázó ismereteit ellenőrzi, a szóbeli vizsgán a képességek színvonalának értékelése kap nagyobb hangsúlyt.

A feladatlap megoldása és a szóbeli felelet lehetővé teszi annak értékelését, hogy a vizsgázó:

- milyen mélyen sajátította el az előírt témák tényeit, fogalmait, és összefüggéseit
- milyen színvonalon képes ok – okozati összefüggéseket felismerni, tanult ismereteit rendszerezni
- milyen fejlettek a tanult ismeretek, módszerek eljárások képességei, készségei
- mennyire képes jelenségeket, összefüggéseket ábrák, táblázatok, grafikonok, diagramok alapján, illetve azok segítségével értelmezni, szemléltetni
- mennyire képes tájékozódni térben és időben
- mennyire képes különböző forrásokból ismereteket szerezni és azokból következtetéseket levonni
- mennyire képes értékítéleteket alkotni a tanult eseményekről, személyekről
- milyen fejlett kifejezőképességgel rendelkezik

Rendkívül fontos a világtörténelmi látásmód fejlesztésével, de a nemzeti történelem középpontba állításával, a korábban szerzett ismeretek szintetizálásával tegyük nyitottá tanulóinkat a történelmi kérdések felismerésére, megoldására, differenciált értékítélet kialakítására az egyes korszakokkal, személyekkel, cselekvő vagy éppen passzív embercsoportokkal kapcsolatban.

Például az újkor történetének tanítása során a polgárosodás eredményeinek, értékeinek, ugyanakkor visszáságainak a bemutatása, érzékeltetve, hogy legnagyobb értékeink egyikének, a modern demokrácia születésének az időszakáról van szó. Vegyünk egy magyar példát!

Rákóczi-szabadságharcot tárgyaló 6. (8.) – korrekciós osztály esetén 7. – osztályosok altéma vonatkozó része így fest (a kerek zárójelbe tett elemek csak a lineáris, 8. osztályos történelemtanítás esetén érvényesek):

A tanuló ismerje:

- a szabadságharc kirobbanásának körülményeit, okait, a nemzetközi összefüggéseket,
- az eseménytörténetet
- II. Rákóczi Ferenc életét
- a katonai és gazdasági intézkedéseket
- a hadi események menetét, annak vezetőit
- az országgyűlések /kiemelten Ónod/ (tényanyagát) és döntéseit
- a szabadságharc leverésének okait, körülményeit és következményeit
- a szabadságharc felfelé és lefelé ívelő szakaszának összefüggéseit
- a békekötés következményeit

Természetesen hosszan lehetne sorolni a példákat. Nem lehet cél a tengernyi évszám, a lexikális adatok halmazának bemagolása. (Érdekes, hogy néhány tanuló ezeket a száraz adatokat könnyedén megjegyzi. A baj csak az, hogy ettől még nem tudja az összefüggéseket.) A fentiekben leírt módszereket nem lehet szentírásaként kezelni. Mindenkor szükség van improvizálásra. Az „emberanyag” speciális, meghatározza a haladást. Előfordul, hogy egy – általunk könnyűnek vélt – témára több időt kell szánni, mert ha „sötét folt” marad, még inkább érthetetlen lesz a következő óra anyaga. Szerencsére az ellenkezőjére is volt már példa. Gondot jelentenek az alapfogalmak is. Egyszerű, hétköznapi fogalmak. Az intézet másfajta tanítást követel a tanártól, mint egy hagyományos iskolában. De ami nagyon fontos! Másfajta, de nem feltétlenül kevesebb!

Takács Pál

A TANÁRI KÖNYVTÁR

A tanári könyvtár **2002** –től működik iskolánkban a szaktanárok és a nevelők igényeinek megfelelően, **pályázati** pénzalapból. Jelenleg **1729** dokumentum ill. egyéb kiadvány szerepel a nyilvántartásban. A könyvállomány **nagy részét szépirodalmi** könyvek (főleg kötelező irodalom) és lexikonok teszik ki (70%), a többi történelmi, természetismereti és népszerű olvasmányokat ölel fel. Közel ötven **VHS** kazetta és egy tucat **DVD** film segíti a mindennapi oktatási munkát. Adományokból és megunt könyvekből, jegyzetekből **külön részt** hoztunk létre, ahol elhelyezésre került a majd száz kötött kiadványokból álló sorozat. Igen szerény a mai, kortárs alkotásokból álló állomány, ennek bővítésére nagy szükség lenne, bár az elmúlt időszakban Márai és Faludy kötetekkel gyarapodtunk.

Egy jókora polcot tölt meg a **cigány irodalommal és kultúrával** foglalkozó kiadványsorozat. Szeretnénk bővíteni, kiegészíteni ezt a részt és ugyanígy szeretnénk megsokszorozni a **szakmai és pedagógiai szakkönyvek** számát is.

Ezen kívül rendelkezünk már jókora hang és fénykép **archívummal** is.

A könyvtár látogatottsága általában heti **8-10 fő**, de ebbe a számba nincs beleszámolva azoknak a száma, akik óráközi szünetekben, lukasórákon igénybe veszik a könyvtár szolgáltatásait. A könyvtár kihasználtsága így is nagyon alacsony még, de bízom abban, hogy idővel **„rászoktathatók”** lesznek a kollégák szolgáltatásunkra. A könyvtár nyitva tartása heti négy óra.

Külön szólnunk kell az **Internet** bevezetéséről, ami nagymértékben hozzájárul a pedagógusok ismeretszerzéséhez és naprakész tájékozódásához.

Rendszeresen jár a **National Geographic** újság.

A könyvtári munkák ellátását egy fő végzi.

AZ ANGOL NYELV TANÍTÁSÁRÓL

Iskolánkban 2002-től folyik angol nyelv oktatása. Már a bevezetés pillanatában is nyilvánvaló volt, nehéz lesz 40 órában a legfontosabb nyelvi kifejezéseket, tudásanyagot átadni a tanulók számára. Különleges módszerekre, speciális tanmenetre és adaptív tanulásszervezésre volt szükség, hogy elérjük azt a szintet, ahol most vagyunk.

Mit is akarok elérni az angol nyelv oktatásával, mi a célja munkámnak? Íme a legfontosabbak:

- ✚ A tanuló ismerje meg a célnyelvi ország térképen való elhelyezkedését, ismerje meg városait, lakosságát, szokásaikat, életvitelüket, legyen tisztában a közlekedés eltérő voltával, az iskolarendszer felépítésével, a királyi család tagjaival.
- ✚ Legyen képes egyszerű, természetes beszédhelyzetekben, szituációkban eligazodni a tanultak alkalmazásával.
- ✚ Tudjon önállóan elmondani magáról minden olyan információt, amivel külföldön találkozhat, veszély esetén tudjon hatóságoknak ismereteket közölni.
- ✚ A nyelvtanulás segítsen az önértékelés, az objektív énkép kialakításában.

Az oktatás során az alábbi, legégetőbb problémák nehezítették munkámat:

- Az idő rövidege miatt nem célszerű a fonetikus ábc megtanítása, ami a szavak kiejtésében okoz gondot.
- Kevés tanuló nál tapasztalom a gyakorlást, a memoriterek tanulását.
- A tanulók olvasás és írás készsége nagyon alacsony, még magyarul is nehéz a feladatokat végrehajtani, nyelvtani ismereteik hiányosak.
- Állandó differenciált, adaptív tanulási-oktatási formákkal kell dolgozni.(Új tanuló év közbeni érkezése, szökött tanuló visszahelyezése, szabadságról visszaérkezők stb.)
- Külön említem meg, hogy évek óta nem voltam továbbképzésen, nyelvterületen, így nyelvtudásom karbantartása csak a televízió és az Internet segítségével, illetve kiadványok és könyvek alkalmazásával volt elérhető.

Munkámat segítette a tankönyvcsalád magas színvonala, a különböző audiovizuális berendezések és az iskola vezetőjének, kollégáimnak támogatása.

Kovács Béla

MOTIVÁCIÓ

Egy fiú nem túl régen lőtte túl magát. Sokan mondják ilyenkor: „Jó dolgában...” Jó dolga volt? Mondhatjuk. Éppen csak megölte magát. Zsebes családból származott. Ő maga később százazreket is keresett. Gyerekkorában mindent megkapott, amire szüksége volt. Csak a száját kellett kinyitnia, vagy azt sem: játékok, finomságok, zsebpénz, stb. Ez annyira jó volt – elmondása szerint – hogy már unalmas. Kellettek az „izgalmak”. Kicsit túl izgalmas lett.

Mikor izgalmas a gyerekkor? Amikor normális. Ha nem normális, akkor vagy rettenetes, vagy unalmas, vagy mindkettő.

Sok mindent megkaphat egy gyerek. Megkaphatja a szigort, elvárásokat, büntetéseket, leckéket. Mindezek látszólag arról szólnak, hogy az életre készüljön. Valójában egészen másról: ne okozz problémát, állj be a sorba, a helyedre! / Tiszta önzés /. Megkaphatja az anyagi javakat, egy kényelmes megoldást ugyanabból a célból: „Maradj nyugton!” Ezt primitív módon is meg lehet célozni: „Kuss, takarodj, durr!”

Hogy mi az a minden amire a gyerekeknek szüksége van, arról mindenkinek más véleménye lehet. Mondok egyet: önfeláldozásra. Téved az, aki valami végletes dologra gondol. Bár egyáltalán nem könnyű, de egyszerű. Egy egyszerű gesztus: előre engedlek. Hogy lássalak és vigyázzak rád, hogy lassan kibontakozzon előtted a Világ, élvezd az izgalmas életet, miközben bármikor megvethesd a hátadat, vagy elbújhass mögém, megfoghasd a kezemet, és megtanuld a korlátokat. Kicsit égesd meg a kezedet, kicsit ess hasra, kapjál pofonokat a kisbetűs élettől. Én, aki már többet tud, segítek. Csak a dolgomat végzem, nem akarok tőled semmit.

Az önfeláldozás emberi dolog? Fenét! Az összes élőlény önmagát adja, önmagából ad a következő generációnak. Nagyon sokan belepusztulnak. Talán csak az ember próbálja mindezt élvezetes, nemtörődöm módon végigcsinálni. Jó dolgunkban boldogtalanságot teremtünk, ahogy velünk is tették.

Az összes „javító” valami embertelen – de csak az emberekre jellemző – nemtörődömség miatt jut el idáig. Nem is csoda, hogy nem tudnak mit kezdeni a törődéssel, ha találkoznak ilyesmivel. Inkább ellenállnak. Főleg, ha kötelezik őket, hogy törődésnek vessék alá magukat.

Milyen érdekes helyzet. Valakit arra köteleznek, hogy – formálisan legalábbis –törődést kapjon. Büntetésből jót. Még a mesében sincs ilyen. Csak itt, a javítóban.

A „Javító” névutalás nem a gyerek megjavítására céloz. A gyereket nem lehet megjavítani. A múltat sem lehet kijavítani, sem az okozott sérüléseket. A helyzeten lehet javítani. A homályossá vált ablakokat lehet tisztítani, a hályogossá váló szemeket: „Nem olyan a Világ! Ilyen a Világ.” Na és milyen is a Világ? Amilyennek látod. Amilyennek bemutatkozik.

Mit lehet közvetíteni a Világról? Mindenkinek vannak képzelgésai a „Valódi Világról”. Minden nevelőnek, tanárnak, felügyelőnek, civilnek. Sok – sok világnézet. Ki mondja meg, hogy melyik a helyes? Talán a „bölc” öregember”, de ő viszont csak a mesében létezik.

Itt, ebben a Valóságban is van persze igazság, és van is, aki megmondja, melyik az. Mégpedig Én. Meg Én. Meg Én. Meg Én... Szóval mindenki.

A gyerek pedig csak kapkodja a fejét. „Tehát akkor most mi a helyes? Legyek jó! Az mit jelent? Tartsam be a szabályokat! Melyikeket? Hallgassak a felnőttekre! Kikre? És ugyan minek? Tanuljak! Miért? Szeresd felebarátodat! Mi van?! Ne lopj! Ugyan miért ne? Tedd, amit mondok, különben baj lesz! Aha, ezt már értem. Majd vigyázok. Aztán elmúlik ez is egyszer, ez az „akaroktőledvalamit, és megmondomazigazságot” - féle hülyeség. Majd elmegyek innen, és azt csinálom, amit Én akarok. Majd Én osztom az igazságot.

A legtöbb gyerek csak arra vár, hogy felnőtt legyen. Később nosztalgizálnak a boldog gyerekkorról, vagy átkozzák a gyerekkorukat – gyerekkori rossztevőiket – a boldogtalan felnőttőségükért. Kevesen nőnek ki belőle.

A javítósokra is ez vár, csak sokkal súlyosabb formában: börtön, szegénység, kinasztítás. Ez a „predesztináció”. Ez az ítélet, amit nem a Bíróságon hoztak, hanem jóval korábban. A Bíróság szalmaszálát nyújtott az Ő ítéletével: nem mész börtönbe. Nem muszáj megbélyegezettnek lenni. Csak kapaszkodj ebbe a jó erős szalmaszálba az összes terheddel együtt. Reménytelennek látszik? Nem reménytelen, csak „kurva nehéz”.

Mit tud elérni az, aki 16 évesen hatodik osztályos?

Mit tud elérni az, aki 16 évesen nem tudja, melyik országban van Budapest?

Mit tud elérni az, aki 16 évesen nem tud írni, nem tud olvasni, sem számolni 10 fölött?

Mit tud elérni az a 16 éves, aki ép értelmű, de nem tudja, hogy a fenekét ki kell törölni? Nem ismeri ezt a szokást.

Mit tud elérni az, aki ismereteit az utcán és a monitoron - képernyőn keresztül gyűjtötte be? Ismeri a milka – tehenet, a pornósexet, a győriekeszet. Tudja, hogy az óriáskígyó veszélyes, és a miniszterelnök hülye. Ismeri a menő, trendi dolgokat. Tisztában van azzal, hogy az embernek jól kell tudni verekedni, és az igazi nagyembernek jó vastag karja van. Azt is tudja, hogy kell felszívni az „anyagot”, vagy beszívni a gázt. Ezek nagyon menő dolgok, de a legmenőbb a „lövés”. A lövés izgalmas, rejtelmes, veszélyes, különleges. Csúcs. Mint az Audi, vagy a Mercedes. Mint a Nike, vagy az Adrenalin. Csak a legjobbak tudják megengedni maguknak. „Te nem szívtál még?! Ki vagy te? Semmi anyag? Piskóta vagy.” Ezek az izgalmas dolgok, meg az akciófilmek, meg a „Fókusz” és a „Győztes”.

Íme az alaphelyzet, ahonnan ki lehet indulni.

De!

Van itt más is. Mesére nyíló kerek szemek. Boldogság egy elismerő szótól, vagy pillantástól. Hálás tekintetek. Szeretetre, jóságra való éhség.

Sokkal kevesebbnek tűnik e másik oldal, de sokkal erősebb. Azért erősebb, mert azt szeretné hogy engedjünk be fényt a sötét szobába. Már egyetlen résen betörő fénysugár is megtöri a sötétséget. A fény mindig erősebb. Az „épület” fala viszont nagyon vastag. Kitartást, állhatatosságot igényel – a bent levőtől is, a kívül levőtől is – rést ütni.

A „bent levő” sajnos mindezt nem tudja. Nem is rendelkezik nagy kitartással – ez alaptulajdonsága. Megrekedt a gyerekkori „itt és most, mindent akarok” szinten. Nem csoda. Nemigen voltak kielégítve kisgyerekkori vágyai, késztetései. Helyettük mást kapott. Vagy a semmit, vagy mindenféle pótszert, vagy durvaságot, vagy mindezt együtt, hol ezt, hol azt. Különböző nagy-nagy erőszaknak és korlátozásnak éli meg a helyzetet – nem segítő szándéknak. Ez sem csoda, mert hiszen az is: erőszakos, korlátozó segíteni akarás.

Beavatkozás.

Ki vállal beavatkozást? Aki tudja hogy bajban van. Mondjuk beteg. Nem szívesen, de akár kés alá fekszik.

A „javító” viszont nem tudja, hogy bajban van. Nem tűr beavatkozást az életébe, a lelkébe. Mi, „kintiek”, javító felnőttek nagyon sokfélék vagyunk. Mindannyian jót akarunk. Kérdés: kinek? Magunknak biztos – ez rendben is van. Szükségünk van kenyérre, elismerésre. /Nem vagyunk elkényeztetve. Kenyérre még csak-csak futja, akár egy iskolában. Sikerélmény még annyi sem. /

Tudunk-e vajon falakat törni? Van-e bennünk annyi elhivatottság? A dolognak az a nehézsége, hogy erővel, akarattal, nagy tudással, technikával nem lehetséges. Nincs az a jó véső, az az erős, vagy ügyes kar, az a buldózer, ami ezeket a falakat betörheti. Ezek „virtuális” falak. Képlékenyek. Erősek. Alattomos technikát kell alkalmazni, mint a gyökerek a sziklában. Megtalálni a rést, és szép lassan, kitartóan erővel szétfeszíteni. Az élet erejét kell használni az élettelen falakkal szemben. Lehet szeretetnek hívni, de ez nem a „csöpögős

fajta”. Szóval – a szakmai tudáson kívül – kell életerő. Az életbe vetett hit. Életszeretet. Kell még intelligencia / ravaszság / és művészet.

Nem túlzok – rendkívüli képességek szükségesek ahhoz, hogy akármilyen csekély eredmény szülessen. E képességek itt fejlődnek ki – az adottságok, jó szándék és akarat talaján. / Mint minden /

Ehhez képest gyakorlatilag becsöppennek az emberek a Javítóba. Általában fogalmuk sincs, mi vár rájuk, mire vállalkoznak – ha egyáltalán bevállalnak valamit. Mindenképpen olyan helyzetekbe csöppennek bele nap, mint nap, amiket máshol soha nem tapasztalnának. A rendkívüli helyzetek arra lehetnek jók, hogy szunnyadó képességeket hozzanak ki az emberből. Próbára teszik. Mint a mesékben. És a mesékben vannak, akik kiállják a próbát, és van, aki nem. Itt is így van. Helyzetek bőven vannak, nemcsak spontán. A fiúk mindenkit megkóstolnak. Főleg az új dolgozót. Az a jó, ha az illető mielőbb veszi a sátorfáját, egzisztencia ide, vagy oda. Ha képesnek érzi magát, de mégsem így van, akkor csak bajt okoz magának is – elsősorban önmagának – a fiúknak is, meg az Intézetnek. Kínlódás lesz az egész, nem nemes küzdelem.

Mi most azért vagyunk itt a kollégáimmal, hogy azt bizonygassuk: az Iskolában valóban „nemes küzdelem” folyik, és hatékony munka.

Hitelesen, objektív módon talán senki sem tudja ezt megtenni. A gyerekek lennének hitelesek, de objektív csak egy kívülálló lehetne.

Ha megpróbálkoznék gyerekszemmel, de objektív módon véleményt alkotni az iskolai munkáról, az valóban nagyon nehéz lenne. Most nem is vállalkozom rá. Mindenki értékeljen a benyomásai alapján. Nem ítélezést várunk – legalább annyira, ahogy mi sem ítélezünk mások felett.

Ez lenne az egyik alappontja a munkánknak: ítélezés nélkül értékelni. Nemrégiben beszélgettünk néhányan egy probléma kapcsán, és az egyik – általam igen becsült – kollégám mondott valami ilyesmit: „... a legkönnyebb észrevenni azt, hogy a gyerek tudatlan, hülye, rosszindulatú, agresszív, büdös... stb. Nem azért vagyunk itt, hogy azt vegyük észre, ami kiszúrja a szemünket. Azért vagyunk itt, hogy kibányásszunk, kipiszkáljunk belőle minél több értéket, és abból induljunk ki, azzal kezdjük valamit. A gyerekek nem azzal teszünk jót, hogy erősítjük benne: te szemét, mocsok! Ezt már megkapta elégszer. Pont ez a baja.” Azt gondolom, ez a lényege az itteni munkának. Ahhoz, hogy hibákat keressünk és igazságot osszunk, nem kell különösebb tudás.

Én viszonylag könnyű helyzetben vagyok a természetismereti tárgyakkal. Az életről szólnak, a Természetről, az emberről. Olyan dolgokról, amik bármikor lefordíthatók, alkalmazhatók itt és most kérdésekre. A természetten keresztül lehet talán a legkönnyebben a lélekhez férközni. De lehet, hogy tévedek, és ugyanúgy lehet a matematikán, költészetben, történelmi eseményeken, stb. keresztül attól függően, kinek, mi az asztala.

Mindenesetre arra törekszem, hogy ne csak egyszerűen követeljek, hanem próbáljam megízleltetni a fiúkkal azokat a dolgokat, amiket sohasem kóstolnának meg. Ez pedig nem úgy megy, hogy megpróbálom belenyomni a fejüket a tárgyba legalábbis ritkán. Fel kell keltenem az érdeklődést – mint mindannyian tudjuk. Csakhogy itt nem nulla érdeklődés van, hanem mínusz. Nap, mint nap, óráról órára, percről percre kellene az érdeklődést pozitív szinten tartani. Nem panaszként mondom: igen energiaigényes. Másként viszont nem megy. Minél többször kell elérni ezt. A tananyag viszont nem mindig olyan nagyon érdekes mindenki számára, legalábbis nem lehet minden pillanatban érdekessé tenni. A legjobb tehát az, ha magamat teszem érdekessé, vonzóvá, elfogadottá, hitelessé. Ha a gyerek számára nem elfogadható a személyem, akkor akár varázsló is lehetek, akkor sem tudok semmit elérni. Sem adni, sem követelni.

Nyolcadik : Gersei Ferenc

Huszonhárom év a Javítóintézet Iskolájában

1974 szeptemberében léptem be először az iskolába. Fiatalon, lelkesen, hivatástudattal. Ebben az időben a mainál lényegesen több tanulónk volt, az iskolában magas szintű három éves szakmunkásképzés is folyt önálló tantestülettel.

Már korábban is vonzott a gyermeknevelési munka, de nem jöttem volna magamtól Aszódra, ha nincs egy kedves jó barátja a családuknak Debrey János aki a Szakmunkásképzésben tanított, Ő ösztönzött arra, hogy az Intézetbe jöjsek. Nagyszerű ember volt, aki az Intézetet kívül sokat dolgozott a városi fiatalokkal is. Sajnos már nincs közöttünk.

Az általános iskolának ekkor nem volt önálló tantestülete, az ott tanítók délután nevelőként dolgoztak a csoportoknál.

Sok volt közöttünk a nem pedagógus képesítésű, ezért örült nekem az akkori igazgató, Eperjesi Ernő, mert ideérkezésemtől már 6 éves tanítási gyakorlatom volt.

Az iskolában 10 hónapos oktatás folyt, kisebb volt a hajtás, kevesebb a feszültség, és az iskolában történeteket délután le tudtuk reagálni. Minden osztályban órarendbe beépített testnevelés óra volt Mack Pista bácsi vezetésével. Az általános iskolában heti 1 óra ének oktatás is volt, ahol együtt dolgoztunk Király Jóskával.

Nagy tisztelettel emlékezem vissza akkori kollegáim többségére: az előbb említetteken kívül Garami Lacira, Mándy Pistára, Jung Zolira, Halmos Pistára, Huszár Jóskára, Német Antira és természetesen Jakab Gézára és Bán Misire akikkel együtt dolgoztunk sok éven keresztül.

Két vezetője volt az iskolának az én időmben: Csobán Pál és később Járjapka József.

A körülmények mások voltak: minden reggel hosszú sorban vonultunk a „Kisloydba” és délben vissza. Ott volt a tanítás. Az új otthon építésekor nekünk készült a hátsó kapunál felépült aluljáró, amit soha nem használtunk.

1978-ban az iskola akkori vezetőjével történt személyes ellentétem miatt elhagytam az iskolát, majd 1984-ben az Intézetet is.

Az Intézet új igazgatója Bujdos László kérésére 4 évvel később az iskola vezetőjeként tértem vissza. Két év „vezetődsí” után rá kellett jönnöm, hogy ezt a feladatot nem nekem találták ki. Büszke vagyok arra, hogy nem ragaszkodtam a „megtisztelő” vezetői posztomhoz és saját magam kértem felmentésemet és tanári beosztásba történő helyezésemet. Ettől kezdve tanárként dolgozom.

Jakab Géza kinevezése az iskola élére komoly változásokat hozott minden tekintetben. Könnyű volt az indítás, hiszen sok éves ismeretség volt már közöttünk. Korábban sem panaszkodhattunk a tanítást segítő eszközök hiányára, mostantól komolyabb fejlesztés indult a lehetőségek szerint. Sajnos ma is vannak olyan tantárgyak, amelyekhez nehéz segédeszközöket beszerezni.

Ma már büszkén mutathatjuk az érkező látogatóknak, hogy iskolai eszközkészletünk semmivel nem marad le a kinti iskoláktól. Nagyszerű órákat lehet – lehetne – tartani, de a tanulói színvonal gyakran nem teszi lehetővé. Oka az érdeklődés jól látszó hiánya, valamint azt, hogy többet kell szóban magyarázni és gyakran nem jut idő a szemléltetésre.

Miközben egyre nehezebben tanítható gyerekek érkeztek, a tantestület egyre jobban összeforrt, egyre barátságosabb lett a hangulat és ez nagy mértékben segítette az iskolai munkánkat. Minden Géza szervező és vezetői munkájának köszönhető. Persze mi is jó munkatársnak bizonyultunk.

Összeforrt, együttműködő, a szabad idejét gyakran együtt eltöltő közösségünk munkája mérhető, eredményes. Sajnálom, hogy iskolánkban végzett tanulóink további életéről nagyon keveset tudunk, így a mi munkánkhoz szükséges sikerélményben nagyon kevés részünk van. Sajnálom azt is, hogy közel 3 évtizedes itteni munkám után alig tudok valamit felsorolni, amit sikerélményként könyvelhetek el.

Közösségünk érdeme, bármikor érkezett új munkatárs, gyorsan beilleszkedett közénk. Nincs rivalizálás, nincs féltékenység de van együttműködés, közös megbeszélés, egymásnak elmondott panasz, gond – akár személyes is. – nagyszerű közösségünk megoldja, vagy segít megkönnyíteni a nehézségek elviselését.

Magán ügy, de ha az évekre kell visszaemlékezni ezt is el kell mondanom, hogy életem legvidámabb és legszomorúbb eseményeinek részese volt kis közösségünk. Ezekben az években haltak meg szüleim, ment férjhez a lányom és születtek meg az unokáim. Az örömet és a bánatomat egyaránt megosztották velem. Köszönet érte!

A szükségletnek megfelelően sok tantárgyat tanítottam az elmúlt évtizedekben. Történelem, földrajz / korábban ének /, fizika, természetismeret, környezetismeret és legutóbb honismereti tantárgyak tanításában vettem részt. Az idő múlásával tapasztalnom kellett, hogy az olvasási készség a szövegértelmezés gyengesége miatt egyre nehezebben tanulják a fiúk azokat a tárgyakat, amelyekben sok az olvasni való. Elveszítik türelmüket, de az órán sem figyelnek, így eredménytelen vagy gyenge eredmények születnek a tantárgyakból.

Mind mindannyian én is felelősséggel mondhatom, hogy az általam adott osztályzatok a valóságok tükrözik. Sajnálom, hogy épp az én osztályzataim között vannak a leggyengébbek. Ebben az „utolsó” tanévben azért sikerként könyvelhetem el, hogy 2 jeles eredmény is született történelemből. Mindketten nyolcadikosok.

Bán Mihály

35 év a szakmai képzésben

Amikor 1884-ben elhatározták a javítóintézetek létrehozását, öt pontban határozták meg a nevelés fontosabb irányvonalait.

Ezek közül, a személyiségfejlődés szempontjából, egy nevelőintézet esetében meghatározó jelentőséggel bíró lényeges pont, a munkára nevelés volt. Hiszen, a munkára nevelés jelentőségét az egyén személyiségfejlődésében, illetve individuumának kialakulásában, az ókori tanítóktól kezdve, a középkori nagy pedagógusokon keresztül, a modern pszichológiai kutatókon át, mindenki elismerte és bizonyította. Ezt a munkára nevelési célt, mely az értékek helyes megítélésének a személyiségbe való beépülését is jelenti, valósította meg intézetünkben egyfelől a tanműhelyi képzés, másfelől a mezőgazdasági foglalkoztatás.

Ahhoz, hogy a mai helyzetet értékelni tudjunk, megbízható adatbázisokra van szükségünk, illetve a korrek méréshez megfelelő számú, és minőségű indikátort kell képeznünk. Az idő rövideje miatt, és mert ezen elemzésnek nem is feladata az ilyen mélységű minőségbiztosítási alapokon nyugvó kutatás, eltekintek a mérés-értékelés ilyen elvégzésétől. (Ez egy lényegesen nagyobb lélegzetvételű munkát, egy több területet is alaposabban elemző tanulmányt tenne szükségessé.)

A következőkben tehát, az intézetünkben történő szakmai képzés átfogó, csak rövid elemzését fogom ismertetni, lényegében két lépcsőben.

Amikor 1972. augusztus 1-én beléptem az intézet kapuján és a helyi szakmunkásképző iskola szakmai tanára lettem, az iskolának még különálló és állandó tantestülete volt. Ekkor 1972-ben oktatott szakmák a következők voltak:

- Géplakatos,
- Vas- és fémszerkezet lakatos,
- Víz-, gáz- és központi-fűtésszerelő
- Esztergályos,
- Kovács,
- Kőműves,
- Fényező és mázoló,
- Bútorasztalos.

Ebben az évben kezdődött a betanított hegesztő képzés is. Ez kezdetben ív- és lánghegesztésből adott képesítést, majd kiegészült CO₂ védőgázos kézi ívhegesztéssel.

A három éves képzés problémái már a 70-es éves második felére jelentkeztek. Ugyanis, a harmadik évre már alig maradt tanuló. (Letelt az intézeti idejük). Volt olyan végzős évfolyam is, ahol öt szakmunkástanuló négy szakmából jött össze. Pl. egy asztalos (szakmai tanára: Barlai Béla), két fő esztergályos (szakmai tanára: Nagy Károly), egy villanyszerelő és egy víz- gáz és központifűtés-szerelő (szakmai tanárunk: Bán Mihály).

Tovább rontotta a szakképzés helyzetét, hogy az addig kétéves szakmák is három évesek lettek. A sikeres kétéves szakmákat felemelték három évre, ezért az eddig még vonzó fényező és mázoló szakma is „kiürült”.

Megpróbálkoztunk az Építési és Városfejlesztési Minisztérium által „favorizált” szakipari fenntartó (öt szakmát foglalt magában: szegező lakatos, üveges, festő, melegburkoló és parkettázó) valamint az épület karbantartó szakmákkal. Ezek viszonylag magas óraszámot igényeltek. (1500 óra gyakorlat és 500 óra elmélet) A kb. 14 hónap képzési idő sok esetben nem fért be a növendékek számára az ítéletben meghatározott intézeti időbe. Így ez a szakmai képzés megszűnt egy ciklus után.

Időközben megváltoztak az intézeti életet meghatározó törvényi keretek is. Korábban az IT volt az a fórum, amely konkrétan meghatározta az elbocsátás idejét. A növendék sorsáról az a három személy döntött, természetesen a törvényes kereteken belül, akik a legjobban ismerték a gyermeket. Nevezetesen: a nevelő, a szakoktató és az osztályfőnök. Ebből is következik, hogy közvetlenül évvége előtt nem volt leszámolás. (A gyermek érdeke is ez volt!)

A fentiek logikáját követve nem folytattuk a szakmunkásképzést, hanem 1981-től betanító tanfolyamokat szerveztünk. Ezzel párhuzamosan tovább folytattuk, a nehézségek ellenére is, a nagyon sikeres hegesztő képzést. Ekkor ugyanis már a hegesztőknek két nyelvű (magyar és angol) bizonyítványt tudtunk adni. Ez igen komoly eredménynek számított, hiszen ezzel a bizonyítvánnyal a tőlünk távozó tanulók, akár külföldön is tudtak munkát vállalni. Sajnos ez a képzés is megszűnt, mert a szakoktató kolléga nyugállományba vonult, és pótlása nem sikerült.

Az iskola és a tanműhely vezetésével megbízott új igazgatóhelyettes Jakab Géza, nem nyugodott bele, hogy egy ilyen nagy múltú és hasznos szakmunkásképzés megszűnjön. 1992-ben a Gazdasági Minisztérium Oktatási Főosztályán kijárta, hogy faipari-gépmunkás és szobafestő- mázoló szakmákban bevezethessük az egy éves szakmunkásképzést. Ezek a szakmák az Országos Képzési Jegyzékben (OKJ) szerepelnek, a tanulók szakmunkás bizonyítványt (Szakmai Bizonyítvány) kapnak, de nem ad középfokú végzettséget, mivel nincsenek a középfoknak megfelelő közismereti tantárgyak.

A későbbiekben ugyanígy került sor a kosárfonó szakma „honosítására” is. Sajnálatos, hogy a szakképzésben történő állandó átszervezés miatt (országosan is probléma) 1996-ban a szobafestő szakmát, majd 2006-ban a kosárfonó szakmát is megszüntették. Ezekből újra „csak” betanító tanfolyamot szervezhettünk.

A fentiekből is látható, hogy az iskola mindent megtesz és megtett azért, hogy az intézetből távozó növendékeket a mindennapi életben jól használható szakmai tudással lássa el, de a társadalmi életben és a politikában bekövetkezett változások nem minden esetben kedveztek a szakképzésnek.

A második lépésben az 1987 és 2007 között felmerülő problémákat és eseményeket szeretném röviden felvázolni. Azért 1987-től, mert ekkortól rendelkezem pontos adatokkal. Az azóta szervezett szakmai csoportokat én vezettem, és folyamatosan készítettem róluk a nyilvántartásokat, mert:

1986-ban újra működni kezdett az IT, és ott helyben kellett elkészíteni a jegyzőkönyvbe kerülő véleményeket,

ÁLTALÁNOS ISKOLA SZAKISKOLA ÉS SPECIÁLIS SZAKISKOLA
MÓDSZERTANI NAP ELŐADÁSAI
2007

A havi kiértékelő foglalkozásokon nem akartam 4-5 naplóval megjelenni.

Feljegyzéseimből kimutatható:

- A megtartott szakmai tanfolyamok száma,
- A beiskolázott és oklevelet szerzett tanulók száma,
- A lemorzsolódások száma a ciklus első és második felében.

I.

1987-2007-ben szervezett tanfolyamok			
Megnevezés	Tanfolyamok száma	Beiskolázott tanulók	Vizsgázott tanulók
Hegesztő	15	126	106
Esztergályos	8	65	51
Szobafestő	40	362	252
Kazánfűtő	1	8	6+2 bukott
Kőműves	10	96	73
Lakatos	2	12	12
Faipari gépmunkás	21	156	112
Összesen	97	825	612

II.

Az 1987-ben szervezett tanfolyamok				
Megnevezés	Tanfolyamok száma	Beírt tanulók száma	Végzett tanulók száma	Százalékos eredmény
Hegesztő	2	16	14	87,5 %
Kőműves	2	21	19	90,4 %
Faipari gépmunkás	2	18	15	83,3 %
Esztergályos	2	15	13	86,6 %
Szobafestő	2	24	23	95,8 %
Lakatos	1	9	9	100 %

III.

2006-ban szervezett tanfolyamok				
Megnevezés	Tanfolyamok száma	Beírt tanulók száma	Végzett tanulók száma	Százalékos eredmény
Faipari gépmunkás	1	10	4	40 %
Szobafestő	2	19	10	52,6 %

Ha a bázis évek az 1987. évet tekintjük a 2006. évhez viszonyítva, meglehetősen borús képet kapunk. (Bár a köztes évek adatait itt a dolgozat rövidsége miatt nem közlöm, de az érdeklődő kollégák részére szívesen rendelkezésre bocsátom.) A lemorzsolódási arány 2006-ra elérte, sőt meg is haladta az 50 %-ot. Ennek több oka is van. A legjellemzőbbek, természetesen a teljesség igénye nélkül:

- A tanuló meggondolatlanul jelentkezett az adott szakmára,
- Szökés,
- Hiányzás,
- Fegyelmezési problémák,
- Letartóztatás, bv. intézetbe szállítás,
- Leszámolás,
- Családi életben bekövetkezett változások,
- Alacsony szintű előképzettség,
- Az érdeklődés hiánya, stb.

Miben tehetne többet az intézet?

Mivel az alapító okiratban is meghatározásra került a beutalt fiatalok iskolai szakmai képzése, ezért erre a feladatra több pénz és egyéb forrás biztosítása lenne szükséges. Hiszen, az evidencia, hogy a szakmai képzés egy hosszú távon megtérülő beruházás. Sajnos a befektetés néha igen komoly áldozatokat követel, de a jövő szempontjából ezeket az áldozatokat meg kell hozni!

A legégetőbb problémák és megoldásukra tett javaslataim:

- A tanműhelyben lépő gépek állapota katasztrofális az asztalos műhelyben lévő gépek kivételével, de, ide is pályázati úton nyert pénzből kerültek az új gépek. Javaslom a géppart felújítását, szükség szerint a költségvetésből erre a célra való lényegesen nagyobb elkülönítés tervezését
- A szobafestő szakma kézi gépei hiányosak. Javaslom pótlásuk mielőbbi megoldását, esetleg bartell szerződések kötésével, pályázatok írásával, a szakképzési alap bizonyos százalékának felhasználásával.
- Az asztalos területen szükséges a természetes anyagok nagyobb hányadú bevitele, a tanulók megfelelő gyakorlati tudásának elérése érdekében.
- A hegesztő területen, az eddig is bizonyított eredmények is indokolják, hogy szükséges a képzés újraindítása.
- A szakmai tanárok és szakoktatók naprakész tudásának, ismeretanyagának karbantartása érdekében, feltétlenül szükséges az eddigieknél rendszeresebb továbbképzések biztosítása, (összezseng ez a kötelező „pontgyűjtő” továbbképzésekkel is) szakmai kiállítások, üzemek, más iskolák látogatása.
- A mindenkori munkaerő-piaci igények ismerete elengedhetetlen, ezért szükség lenne a munkaügyi központokkal, a gazdasági- és ipari kamarákkal történő szorosabb együttműködésre.

Elemzésemben igyekeztem nagyvonalakban bemutatni az intézeti szakképzést, fontosabb állomásait, meghatározó eseményeit és égető problémáit. Ugyanakkor javaslataimmal szeretném segíteni a jövőbeni szakképzés ügyét.

Lakos Mária Lujza

Krumplimécses és fényszennyeződés

Tények és értékek természetismeret és földrajz órán a „javítóban”

Nem volt könnyű feladat írásomnak olyan címet adni, ami leginkább kifejezi, érzékelteti itteni tanári munkám lényegét. Sokat törtem a fejem, aztán eszembe jutott valami. Pár hónapja történt.

Természetismeret órán az 5. osztályban a fényforrásokról beszélgettünk.

Feltettem a kérdést: - Mivel világíthatunk a sötétben?

- Tűz, gyertya, lámpa, reflektor – hangoztak el sorban a válaszok. Buda Józsi is jelentkezett: - Krumplimécses! Ha nálunk kikapcsolják a villanyt, mi mindig ezzel világítunk.

Én még soha nem hallottam erről, de a többi gyerek is buzgón helyeselt, hogy ez náluk is így van, és egymás szavába vágva magyarázták el az olcsó és hasznos kis világító eszköz működését. A következő órára aztán mindent beszereztem, és ők lelkesen és izgatottan, nagy szakértelemmel mutatták meg – a tudatlannak – a krumplimécses elkészítésének titkát.

Másnap a 8. osztályban a globális környezeti problémák kerültek szóba. Ugyan nem tananyag, de egy National Geographic-ban megjelent cikket fontosnak tartottam megbeszélni a fiúkkal. A legnagyobb öröömömre Pásztor Norbi jelentkezett, hogy előző nap a Spektrumon látott egy filmet, és egy olyan kiselőadást tartott nekünk a nagyvárosok fényszennyeződéséről, amellyel bármely középiskolában megállta volna a helyét.

Azóta sokat gondolkodom erre a két napra, a két összefüggő történetre.

Javítóintézeti tanárként naponta megtapasztalom a valóság két arcát, ahol egyszerre van jelen valami ősi, régi szokás- és hiedelemvilág, és a XXI. század megannyi felfedezése és vívmánya.

Ha a társadalmi különbségek szemszögéből nézzük: a feneketlen nyomor és a fogyasztói társadalom, a média által felkorbácsolt luxusvágyak kontrasztja még erősebb.

Tanárként nekem az lenne az egyik feladatomban, hogy ennek a régi-új világnak összes értékét felismerjem és alkalmazzam.

A fény mint a tudás szimbóluma, majdnem egyidős az emberiséggel. Gárdonyi a tanítót „lámpásnak” nevezte, és gyakran használjuk a pedagógiában is „az alagút végén pislákoló fény” kifejezést. Vajon a javítóban ezt hogyan sikerül egyszer meglátnunk? És a mi alagutunk végén csak egy krumplimécses vagy egy modern metropolisz fénye fog világítani?

A legnagyobb erőfeszítembe kerül nap mint nap tanítványaimnak a tanuláshoz, a tudáshoz való negatív viszonyulásának a leküzdése, feledtetése.

Sokszor felteszem magamnak a kérdést: vajon lehet-e bármit várni egy gyerektől, aki nem látott az eszmélése kezdete óta olvasó apát, anyát? Látta-e apját, anyját úgy olvasni, hogy az mással nem pótolható örömet okoz nekik? Olyan örömet, amelyet a gyerekek elirigyelnek szüleiktől, nagyobb testvéruktől, és akarják ezt maguk is?

Ráadásul mire növendékeink hozzánk kerülnek, tele vannak addigi iskoláikban szerzett vélt vagy valós sérelmekkel. Sokan éltek át közülük kirekesztést, megbélyegzést, feldolgozhatatlan kudarcélményeket, tanári agressziót. Ezért fontos és hasznos, hogy nagy diplomáciai érzékkel „bizalomerősítő tárgyalásokat” folytassunk velük az első perctől fogva a kölcsönös együttműködés érdekében.

Az én tantárgyaim igencsak szókincs-terheltek. Az első óra tehát egy osztályban tulajdonképpen nyelvóra és én először nyelvtanár vagyok. Sokaknak óvónénije is, hiszen vannak akik még azt sem tudják, melyik a jobb és bal kezük, ujjaik évek óta nem fogtak ceruzát, tollat, nem ismerik az évszakokat, égtájakat.

Előző tudásukra így nehezen tudok építeni, mert:

- sosem hallottak a dologról, bár kellett volna;
- valami rémlik, de régen volt és elfelejtették;
- nem értik még azt sem, amit kérdezek;
- nem tudják milyen óra van;
- személyes tapasztalatra épülne a téma, de még nem láttak ilyet (pl. városi gyerekek háziállatot, vidéki gyerek metrót, mozgólépcsőt).

Szomorú tény, hogy alapvető emberi dolgokkal sincsenek tisztában, de földrajz órán fűjják az egy-egy tévéreklámból megtanult mobiltelefon, ruha, autó és parfümmárka neveit.

Ha van is fogalmuk, ismeretük más országokról, az sajnos legtöbbször sajátos élményeikhez köthető, ami rávilágít életmódjukra is. Például:

- Ausztria: lomtalanítás;
- Ukrajna, Románia: cigaretta- és üzemanyag-csempészet;
- Hollandia: legális droghasználat;
- Olaszország, Spanyolország: prostitúció;
- Belgium, Kanada: menedékjog;
- Oroszország, Kína: maffiakapcsolatok.

A hazai tájakhoz kapcsolódó élményeikből is következtetni lehet értékrendjükre. Az állami gondoskodásban felnőtt gyerekeknek ebben az egyben (!) határozott előnyük van családban élő társaikkal szemben, hiszen intézetükkel sokat kirándultak, ismerik Budapestet, jártak a Balatonnál, a Kékesen, a Hortobágyon, Ópusztaszeren, sőt néhányan még külföldön is. A többiek ismeretei lakóhelyükön kívül elsősorban rokonlátogatások, ló- és autóvásárok, búcsújárások során gazdagodhattak.

A természetismeret órákon lehet leginkább személyes tapasztalataikra támaszkodni. Az erdők, mezők, vízpartok élővilágának tananyaga közel áll hozzájuk, és gyakran előhozza belőlük otthoni élményeiket. De itt is sikamlós, ingoványos területre tévedhetünk, ha nem vigyázunk: orvhalászat, orvvadászt hurokkal, béka-és egérkínzás, gólya- és fecskéfészek kifosztásának szaftos részleteivel próbálnak egyesek tekintélyt szerezni maguknak. A térképek, atlaszok teli vannak lokálpatriotizmusuk egyéni jelzéseivel: Szolnok/Karcag/Mezőtúr a MENŐ! A KIRÁLY! – feliratokkal. Vigyázni kell arra is, hogy ne beszéljünk sokat az otthoni táj szépségeiről, mert könnyen elragadhatja őket a csillapíthatatlan honvágy.

Tanári módszereimben folyamatosan igyekszem a realitásokat összeegyeztetni a követelményekkel. Alapvetően fontos számomra az ösztönös kíváncsiságra alapozó tanulási folyamatban való gondolkodás. Hiszek abban, hogy az örömszerző és értésalapú pedagógia terápiaértékű.

Növendékeink mindegyike megérdemli, hogy kapjon egy utolsó esélyt, és egy, az ő érdekeit figyelembe véve kialakított pedagógiával elérhesse teljesítőképesége határait.

Nem látok más utat a számukra és a magunk számára sem, mint végtelen türelemmel, megértéssel, emberséggel és sok humorral egy személyes jó kapcsolat nyomán – RÁVENNI őket a tanulásra.

Meggyőződésem, ha elhiszi nekem, hogy csak a Földön van élet, hogy Magyarország területén valaha tenger volt, és a gólya több ezer kilométerről évről-évre hazatalál, akkor később elhiszi talán azt is, hogy jó is lehet neki egyszer, hogy megéri elkerülni a rosszat.

Amikor a pedagógusi hivatást választottam, arról ábrándoztam, hogy legszívesebben tanyasi tanító szeretnék lenni. Itt a javítóban valami hasonló történik: a legszegényebbekkel, a legrászorultabbakkal foglalkozhatom, és talán adhatok nekik valamit, amit magukkal vihetnek. Sokszor érzem magam úgy egy-egy nap után, mint egy fa, amit megszedtek, és gyakran kételkedem abban, hogy amit csinálok, jól csinálok-e? Ha nehezen is, de tudomásul kell venni: garancia nincs semmire.

Csak AKKOR és OTT van, ha az az óra munkából fakadó öröm nekik és neked, az a siker, az számít egyedül. A többi sajnos nem rajtad fog múlni...

Már második éve dolgoztam az iskolában, amikor találtam egy idézetet, amit jelmondatomként kifüggesztettem a termemben: „Nagy dolgokat nem tudunk véghezvinni, csak kis dolgokat – nagy szeretettel.”

Ez az egy mondat ad erőt nekem azóta a mindennapi újrakezdéshez, s talán magáért beszél, hogy Kalkuttai Teréz Anyától származik.